

Geschiedenis

Elie van Rijckevorsel (1845 – 1928) was de laatste mannelijke afstammeling van de protestantse tak van de Van Rijckevorsels, die tien generaties lang in Rotterdam gewoond en gewerkt hebben. Zijn grootvader Abram van Rijckevorsel (1790 – 1864), een vooraanstaand koopman en reder, was onder andere 26 jaar lang voorzitter van de Kamer van Koophandel en 10 jaar lang gemeenteraadslid. Het Museum Rotterdam beheert een fraaie collectie familieportretten.

Elie van Rijckevorsel heeft zich nooit willen bemoeien met de zakelijke activiteiten van de familie, die een rederij en activiteiten op het gebied van handel en verzekeringen hebben omvat. Zijn zakelijke belangen werden behartigd door zijn oom Hendrik Muller (1819 – 1898). Elie ontwikkelde zich tot intellectueel en voelde zich vooral een wetenschapper.

Hij was ook sociaal betrokken. Zo werkte hij in de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 met stadgenote Sara Hudig als gewondenverzorger bij de Rotterdamse ambulance die tussen december 1870 en april 1871 in de buurt van Sedan was gepositioneerd. In 1901 zou Elie ten tweede male als lid van de Rotterdamse ambulance optreden, dan in Zuid Afrika op de grens van Oranje-Vrijstaat en Natal, en het heeft weinig gescheeld of hij was in 1914 wederom als brancardier opgetreden.

In 1872 studeerde Elie van Rijckevorsel -magna cum laude- in Utrecht af bij de befaamde natuurkundige Buys Ballot. Hij ging wonen in Rotterdam in het huis Parklaan 3, dat tussen 1869 en 1871 voor zijn moeder en hem was gebouwd.

In 1873 vertrok hij naar Nederlands-Indië voor aardmagnetische- en meteorologische waarnemingen. Hij bezocht daardoor honderden plaatsen in de Indische Archipel. Van zijn reis bracht hij niet alleen wetenschappelijk materiaal mee, maar ook een grote collectie Indische wapens, kledingstukken, kostbare stoffen (textiel en batik). Deze collectie schonk hij aan de Gemeente Rotterdam, waarmee de basis werd gelegd voor het Museum van Land- en Volkenkunde (thans Wereldmuseum), dat mede op zijn initiatief was opgericht.

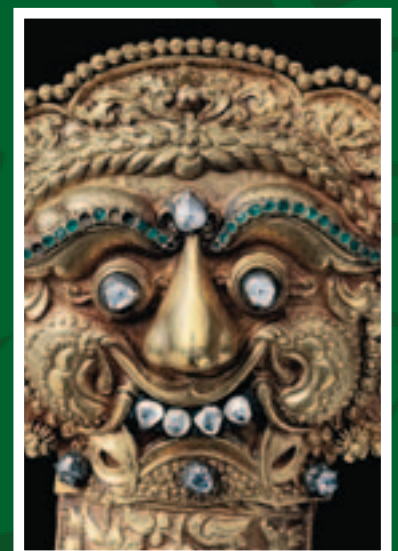
Zijn werk leidde tot een rondreis kris-kras door Nederland en bracht hem vervolgens ook naar Indonesië, Brazilië, Italië en Zwitserland. Van zijn reizen bracht hij kunstvoorwerpen mee, die hij grotendeels aan de Rotterdamse musea schonk (zie in het katern Activiteiten punt 4.3 Collecties Dr. Elie van Rijckevorsel).

Ook schreef hij vele boeken over zijn werk- en reisbevindingen (zie hieronder punt 2.4 Publicaties). Met name op zijn Italiaanse reizen maakte Elie van Rijckevorsel een groot aantal tekeningen, die hij op briefkaarten verzond naar zijn oom Frédéric Schmidt, een broer van zijn moeder.

Deze schitterende verzameling briefkaarten zijn door toedoen van de Erasmusstichting in boekvorm uitgegeven: Jan van Herwaarden, *Met pen en briefkaart op stap* (Rotterdam 1999). Teken en schetsen en aquarellen zat hem in het bloed; dat had hij van zijn grootvader van moederskant geërfd. In het Gemeentearchief van Rotterdam bevinden zich zijn schetsboeken uit Italië, vol met minutieuze details van de architectuur die hij daar zag.

Na terugkeer van zijn grote reis naar Brazilië bleef hij langer achtereen in Rotterdam. In 1886 werd hij lid van de Gemeenteraad voor de liberalen; hij bleef dat tot 1889, waarna hij in 1894 opnieuw werd verkozen en gemeenteraadslid bleef tot in 1904.

Als onderwijs-deskundige toonde hij zich een warm pleitbezorger van het openbaar onderwijs en voor het onderwijs aan moeilijk opvoedbare kinderen. In 1898 werd hem in Glasgow een eredoctoraat uitgereikt door toedoen van de beroemde fysicus Lord Kelvin, de man van het absolute nulpunt.

Na aan Museum Boijmans zijn collectie achttiende-eeuwse gegraveerde glazen te hebben geschonken en na in 1911 een groot bedrag ter beschikking te hebben gesteld ten behoeve van de nieuwbouw van de Gemeentebibliotheek, achtte Elie van Rijkevorsel de tijd gekomen om voorzieningen te treffen die het mogelijk zouden maken dat ook na zijn dood zijn vermogen de gemeenschap ten nutte zou zijn. Op 17 juli 1911 werd opgericht de Erasmusstichting, met als hoofddoel: de bevordering van onderwijs, kunsten en wetenschap te Rotterdam.

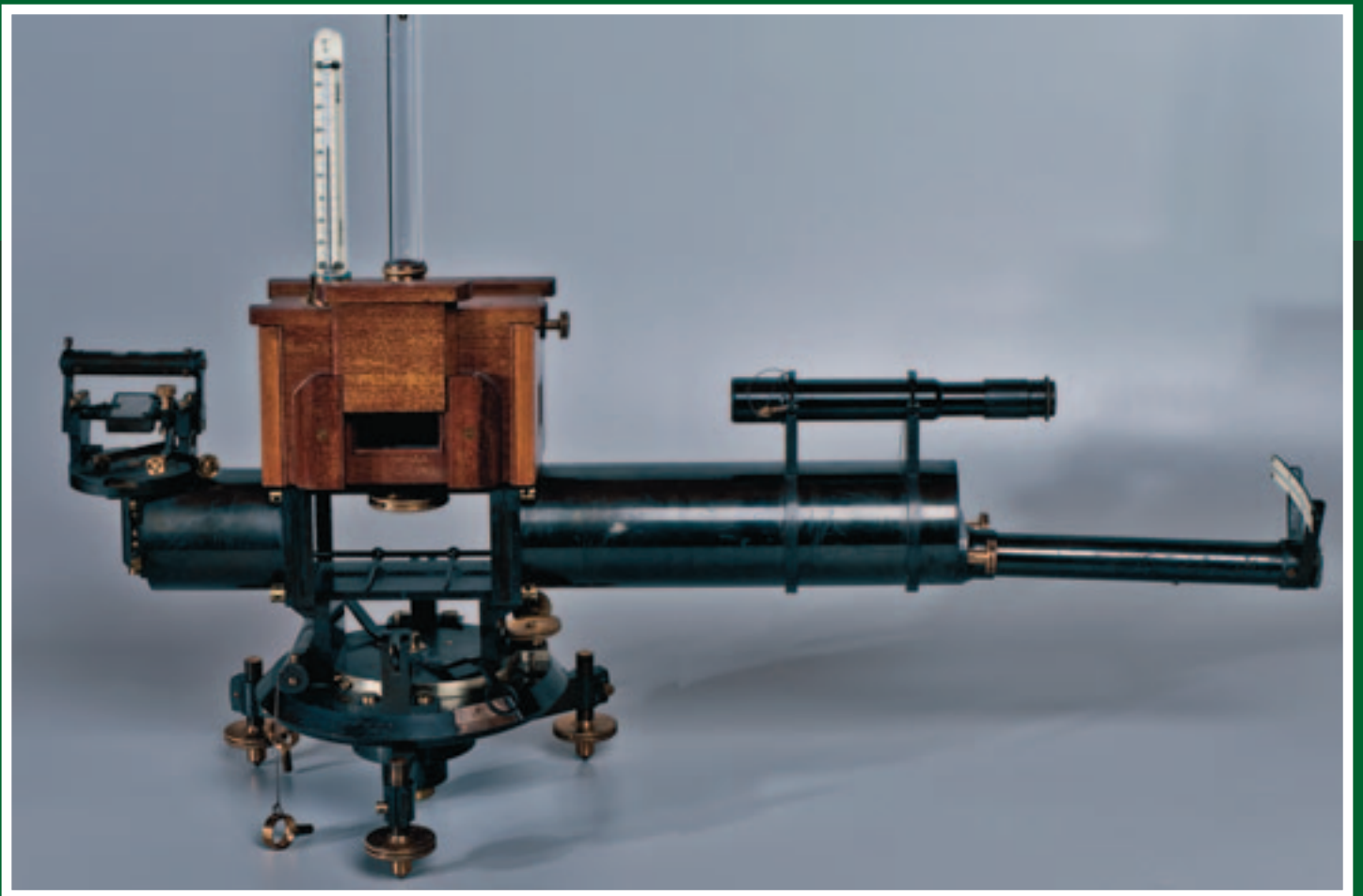
In 1909 trouwde hij met Jacoba Elizabeth Kolff (1852-1935). Het echtpaar had geen kinderen of andere nabije erfgenamen, wat het makkelijker maakte om een bijzondere regeling te treffen. Uit bewaard gebleven correspondentie tussen Elie en zijn neef Samuel Muller (1852-1915) blijkt dat de Stichting haar naam aan Muller en de toenmalige Rotterdamse burgemeester mr A.R. Zimmerman (1869-1939) te danken heeft. Beiden traden toe tot het eerste bestuur van de Stichting, waarin verder een neef van Elie's vrouw, Dirk Herbert Kolff (1874-1951) – die zich met het secretariaat belastte -, de Rotterdamse bankier dr G.H. Hintzen (1851-1932) en Zimmermans voorganger als burgemeester van Rotterdam, mr F.B. s' Jacob (1850-1935), zitting namen.

In eerste instantie had de Stichting een fiscale doelstelling, namelijk om vermogensbestanddelen zoveel mogelijk te vrijwaren van (successie)belastingen, terwijl ook het levensonderhoud van Elie zelf en zijn vrouw moest worden gegarandeerd, want, zo schreef Elie zijn neef "wij leven er goed van en wensen dat te blijven doen".

De Stichting zou vooral na de dood van Elie en zijn vrouw de beoogde doelstellingen moeten gaan dienen. Er vanuit gaande dat het bestuur van de Stichting zijn wensen zou eerbiedigen, gaf hij het bestuur daarnaast ruimte om - al naar veranderende tijdsomstandigheden en veranderende inzichten dat wenselijk zouden maken - het werk van de Stichting te wijzigen, maar niet het hoofddoel: de bevordering van onderwijs, kunsten en wetenschap te Rotterdam in de ruimste zin van het woord.

Erasmusstichting

t.a.v. Mevrouw B.H.P. Spronk - van Dijk

Schiekade 75-77

3033 BD Rotterdam

E-mail: secretariaat@erasmusstichting.nl

Telefoon 010 – 265.7561

(alleen bereikbaar op dinsdag en donderdag)

Kamer van Koophandel Rotterdam 41126034